

35

3 - T.C. Merkez Bankasında açılacak hesaptan çekilişler DPT'ce düzenlenecek çekiş belgelerine dayanılarak yapılır ve her yıl içinde fiilen yapılan yatırım tutarını aşamaz.

4 - Bir önceki yıl safi kurum kazancından finansman fonu olarak ayrılan tutar hesap dönemi sonunda safi kurum kazancına eklenir.

A - Finansman Fonu Ayırma Koşulları:

1 - Sermaye şirketleri ve kooperatifler finansman fonu ayırabilirler.

Yatırım indiriminden yararlanabilen gerçek ve tüzel kişi mükelleflerden yalnızca kurumlar vergisine tabi olan anonim şirketler, limited şirketler eshamlı komandit şirketler ile kooperatifler yatırım indiriminden yararlanması kabul edilen yatırımları için finansman fonu ayırabilirler.

Ancak yeni işe başlayan kurumlar ile zarar beyanında bulunan kurumlar o yıl müspet bir kurum kazancı olmadığından finansman fonu ayıramazlar. Gerçek kişiler ve şahıs işletmeleri de bu uygulamadan yararlanamazlar.

2 - Yatırım teşvik belgesi alınmalıdır.

Yatırım indirimi istisnasından yararlanabilmek için yatırım teşvik ve yatırım indirimi belgesi alınmalıdır. 20 no.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde finansman fonu ayrılması için bunun zorunlu olduğu belirlenmiştir.

Yatırım harcamalarında kullanılmak için ayrılan finansman fonu, fiili yatırım harcamasının yapılacağı yıldan önceki yılın kazancından ayrılmakta olduğundan, eğer bir kurum fon ayıracaksa o yılın beyannamesini vereceği tarihe kadar gerekli koşulları yerine getirmelidir.

3 - Finansman fonu süresi yatırım süresi ile sınırlıdır.

Ayrılacak finansman fonu, yalnızca yatırım indiriminden yararlanacak yatırımların finansmanında kullanılacağından gerekli koşullar yerine getirilmek kaydıyla yatırıma başlamadan bir önceki yıl kurum kazancından fon ayrılabilir. Ancak, yatırımın fiilen bittiği yıl dönem kazancından ise fon ayrılamaz. Çünkü ertesi yıl fonun kullanılacağı bir yatırım harcaması söz konusu değildir.

4 - Fonun azami miktarı:

Kurum kazancından finansman fonu olarak ayrılabilir meblağ, o yılki kurumlar vergisi matrahının % 25 ini ve yatırım tutarını aşamayacaktır. Buna göre fon miktarının iki kriter gere tesbit edileceğı ortaya çıkmaktadır.

Birincisi, kurumlar vergisi matrahının % 25'ini aşamamasıdır.

Örneğın (X) Anonim Şirketi'nin kurumlar vergisi matrahı 1990 hesap döneminde 500.000.000.- TL.'dir. Bu şirketin yapacağı yatırım tutarı, teşvik belgesine göre 2.000.000.000.- TL.'dir.

Buna göre ayrılacak finansman fonu tutarı, ilgili dönemde kurum matrahının % 25'ini aşamayacağı ilkesinden hareketle, (Buradaki kurum matrahı, finansman fonu ayrıldıktan sonra kalan miktardır) fon miktarı şöyle hesaplanacaktır. (20 no.lu K.V. genel tebliğı)

$$\frac{25 \times 500.000.000}{100 + 25} = 100.000.000.- \text{ TL.}$$

Sanki bu hesaplama sonucunda ayrılan fonun oranı 100.000.000/500.000.000 = 20 gibi görünmektedir. Fakat ayrılacak fon ile kurum kazancının birlikte düşünülmesi ve fon ayrıldıktan sonraki matraha oranlanması gerekmektedir. Şöyle ki;

Kurum Kazanç	=	500.000.000.-
Ayrılacak Fon		100.000.000.-
Fon ayrılması neticesinde matrah		400.000.000.-

Ayrılan fon ve fon ayrılmasından sonraki kurum matrahı oranlandığında 100.000.000/400.000.000 = % 25 rakamı ortaya çıkar.

İkinci kriter ise, ayrılacak finansman fonunun yapılacak yatırım tutarını aşmamasıdır. Bu ölçüde her yıl için, tamamlanmış ve yapılacak yatırım tutarının ayrı ayrı dikkate alınarak tesbit edilecektir.

Bir örnekle açıklayacak olursak, (K) Anonim Şirketinin kalkınmada birinci derecede öncelikli yörede yapacağı yatırıma 2.3.1990 tarihinde almış olduğu yatırım teşvik belgesindeki toplam yatırım tutarı 75.000.000.- TL.'dir. Bu yatırım 25.000.00.- TL.'lik kısmı 1990 yılında, 50.000.000.- TL.'lik kısmında 1991 yılında gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Şirketin 1989 kurum kazancı 80.000.000.- TL.'dir. 1990 yılında da 250 milyon TL. kurum kazancı elde etmiştir.

Buna göre (K) A.Ş.'nin 1990 ve 1991 yılında ayıracağı finansman fonu miktarları şöyle hesaplanacaktır.

Finansman Fonu Ayrılacak Yıllar	Safi Kurum Kazancı (TL) +	Önceki yıl Ayrılan Fin. Fonu	Finansman Fonu Hesapl. Tutar	Finansman Fonu
1989	80.000.0000.-	—	—	—
1990	250.000.000 + 16.000.000	—	80.000.000.-	16.000.000.-
1991	—	—	266.000.000.-	50.000.000.-

(K) Şirketinin 1990 yılında 25.000.000.- TL. yatırım yapacağı halde 1989 yılında kurumlar vergisi matrahından (% 25) finansman fonu ayrılacak tutar 16.000.000.- TL.'yi aşamayacağından bu miktar kadar fon ayrılacaktır. 1990 yılında safi kurum kazancı ile önceki yıl finansman fonu matraha eklendiğinde toplam $(250.000.000 + 16.000.000) = 266.000.000.-$ TL. olacaktır. Bu tutar üzerinden ayrılacak finansman fonu $(266.000.000 \times 25/100 + 25) = 53.200.000.-$ TL. olmasına karşın 1991 yılında yapılacak yatırım tutarı 50.000.000.- TL. olduğundan bu tutar kadar 1991 yılı için finansman ayrılacaktır ve 1991 hesap dönem sonunda kurum kazancına ilave edilecektir.

5 - Ayrılan Fon T.C. Merkez Bankasına Yatırılacaktır.

Kurum kazancından ayrılan finansman fonu T.C.M.B.'nda açılacak her an paraya çevrilebilir devlet tahvili hesabına yatırılması gerekmektedir. Bu işlemin en geç Kurumlar Vergisi beyannamesinin verileceği tarihe kadar yapılması gerektiği 20 seri no.lu K.V.G.T.'de açıklanmıştır.

6 - Fonun Kullanılması:

T.C.M.B.'da açılacak her an paraya çevrilebilir devlet tahvili hesabından çekişler, DPT'ca düzenlenecek çekiş belgelerine dayanılarak yapılır. Yapılan fiili yatırım tutarını aşmayacaktır.

B - Finansman Fonu Uygulamasında Cezai Mütleyide:

Finansman fonu müessesesi, yatırım indirimi uygulaması ile amaç yönünden olduğu gibi ceza yönünden de aynı paralelliği taşımaktadır. Yatırım indirimi şartlarının kaybedilmesi halinde finansman fonu yönünden vergi ziyayı meydana gelmiş olacaktır.

Yatırım indirimine ilişkin şartlardan herhangi birinin ihlali halinde finansman fonu için vergi ziyai sözkonusu olur. Bu durumda VUK. hükümlerine göre finansman fonu için cezalı tarhiyat yapılır.

Önceki yıllarda ayrılan ve hesap dönemi sonunda kurum kazancına eklenmeyen finansman fonu içinde ceza uygulanacağı tabiidir.

C - Finansman Fonu Üzerinden GVK'na Göre Vergi Kesintisi Yapılacak mıdır?

Bir önceki yıla ayrılan finansman fonu hesap dönemi sonunda kurum kazancına ilave edilerek vergilendirilir. Burada muafiyet veya istisna söz konusu değildir.

Finansman Fonu Uygulaması bir vergi ertelemesidir. Bu yolla yatırımlara oto finansman sağlanması amaçlanmıştır.

Açıklanan nedenle ayrılacak finansman fonu üzerinden gelir vergisi kanunun 94/A-8 maddesine istinaden gelir vergisi kesintisi yapılmayacaktır.

II - MUHASEBE UYGULAMASI :

Kurumlar yıllar itibariyle ayıracakları finansman fonunun muhasebe organizasyonu içinde nazım hesaplarda, asli hesaplarda veya sonuç hesaplarında izleyebilir. Konuyu önceki bölümde verilen örneğe göre açıklayalım,

Yıllar	Ayrılan Fin. Fonu
1990	16.000.000.-
1991	50.000.000.-
A) Finansman Fonunu nazım hesaplarda izleyelim;	
a) 1990 yılı kayıtları	
1	1990
Nazım Hs.	16.000.000.-
Hakedilen Fin. Fonu	
Nazım Hs.	16.000.000.-
Fin Fon.	
1989 yılı kurum kazancından fin fonu ayrılması	
.../.../....	

2 _____ .../.../.... _____

Bankalar Hs. 16.000.000.-

TCMB

Kasa 16.000.000.-

Fin. Fonunun Bankaya Yatırılması

_____ .../.../.... _____

- b) 1991 yılı kayıtları da aynı şekilde yapılacaktır. Burada tekrara yer verilmeyecek sadece hesaben kapatılması üzerinde durulacaktır.

_____ 1991 _____

Nazım Hs. 66.000.000.-

Finansman Fonu

Nazım Hs. 66.000.000.-

Hakediliş Fin.Fon.

Finansman Fonu Hesabının Kapatılması

_____ .../.../.... _____

- B) Finansman Fonu kayıtlarda asli hesaplarda izlenmesi (aynı örnek üzerinde açıklanacaktır)

1 _____ 1990 _____

Hakedilen Fin. Fonu 16.000.000.-

Finansman Fonu 16.000.000.-

Fon ayrılması

_____ .../.../.... _____

2 _____ .../.../.... _____

Bankalar Hs. 16.000.000.-

TCMB

Kasa Hs. 16.000.000.-

_____ .../.../.... _____

3 - Sonuç hesaplarında izlenmesi aynı örnek üzerinde;

_____ 1990 _____	
Kâr/Zarar Hs.	16.000.000.-
Finansman Fonu	16.000.000.-
Fonun ayrılması	
_____ .../.../.... _____	
Bankalar Hs.	16.000.000.-
TCMB	
Kasa Hs.	16.000.000.-
_____ .../.../.... _____	

III - SONUÇ

Finansman fonu uygulaması ilk bakışta gerek koşulları gerekse formaliteleri nedeniyle uygulamasının zor olacağı izlenimini vermektedir. Bu bir ölçüde firmaların finansal durumuna bağlı kalacaktır. Faiz hadlerinin düşük, yatırıma yöneltilecek kaynakların yeterli olması durumunda sağlayacağı fayda azalırken faiz hadlerinin yüksek olduğu dönemlerde formalitelerine karşın faydası artacaktır.

Kurumlar fon ayırmazlarsa fona yatıracığı paranın vergisini hemen ödeyeceklerdir. Finansman fonu ayırdıkları takdirde bu vergiyi bir yıl erteleyecek dolayısıyla faizsiz bir kaynak elde etmiş olacaktır. Kurumlar, fon ayırmadan önce, yaptıkları işlerin kârlılık marjı faiz oranı yatırımlarının yılın hangi döneminde daha fazla olacağı vs. faktörleri dikkate alacaklardır.

Finansman Fonu uygulamasında;

Bir başka önemli hususda, fondan çekişlerin, yatırım yapılmadan önce yani yatırım harcaması öncesi ve esnasında çekilmesine imkan sağlanması halinde, fon uygulamasının daha işlerlik kazanacağı kuşkusuzdur.